

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах переходу початкової школи на нові Державні стандарти, які передбачають особистісно зорієнтовану та компетентнісну освіту, актуалізується проблема підвищення якості підготовки майбутніх учителів. Важливим напрямом є формування готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності у початковій школі, що потребує пошуку нових підходів до підготовки фахівців.

Постановка проблеми. Розв'язання цієї проблеми сприятиме формуванню особистості, здатної творчо осмислювати сучасний зміст початкової освіти, використовувати ефективні технології та форми навчання, впроваджувати інноваційні методики у навчально-виховний процес, продукувати і реалізовувати нові ідеї.

Мета статті — обґрунтувати необхідність підготовки вчителів до інноваційної діяльності у початковій школі.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідження цієї проблеми знайшло відображення у наукових працях І. Дичківської, І. Зязюна, О. Набоки, О. Пехоти, О. Пометун, О. Савченко, В. Федорчук та ін.

Виклад основного матеріалу. Підготовка педагогів вважається однією з найважливіших і актуальних проблем освітніх змін. Оптимізація підготовки вчителів має спрямовуватися у майбутнє й виражатися у реалізації конкретних дій, що відповідають нагальним завданням трансформації освіти, сутність якої зокрема полягає у зміні ставлення вчителів до навчання й освіти, учня, який має набути статусу повноцінного суб'єкта педагогічної діяльності. Ця внутрішня трансформація позитивно впливатиме на роботу кожного вчителя і на освіту в цілому [9].

На переконання В. Федорчук, формування професійної компетентності майбутніх педагогів має відбуватися з урахуванням усіх новітніх підходів до навчально-виховної діяльності, що уможливорює поширення інноваційних процесів [Там само].

Інноваційна педагогічна діяльність, за визначенням І. Дичківської, — заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики [2, с. 260].

Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні, що ... передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії [Там само, с. 289].

О. Пометун справедливо зазначає, що «інноваційна готовність учителя, тобто бажання та уміння використовувати нові педагогічні технології й конструювати власні, має розглядатись і формуватись як найважливіша складова його професійної компетентності. Головними чинниками інноваційної підготовки вчителя є розвиток його індивідуального стилю діяльності, відкритість до нового, усвідомлене ставлення до впроваджуваної інновації, оскільки освоєння нового завжди відбувається на індивідуально-особистісному рівні [7, с. 25].

З огляду на це, завдання викладачів полягає у спрямуванні навчального процесу на педагогічних факультетах на особистість студентів, на створення умов для кожного з них

для самостійного саморозвитку. Такі підходи вимагають оновлення змісту навчання та пошуку нових форм і методів.

У недавно прийнятій Галузевій концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2013 р. № 1176) наголошується на необхідності модернізації навчальної діяльності вищих педагогічних навчальних закладів, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів на основі інтеграції традиційних та новітніх технологій навчання, а також створення нового покоління підручників, навчальних посібників і дидактичних засобів, запровадження інноваційних форм організації професійної підготовки [1].

У цьому контексті актуалізується проблема особистісного розвитку майбутнього фахівця. Як зазначає В. Орлов, «особистісно орієнтований підхід визнається важливою умовою зміни самої людини, збагачення її духовного потенціалу, формування ціннісних установок» [4, с. 340]. Для реалізації особистісно педагогічної освіти О. Савченко пропонує змінити методологію підготовки майбутніх фахівців, що полягає передусім у формуванні його як особистості, яка здатна до самонавчання впродовж життя, до прийняття рішень в інтересах дитини. Цей процес передбачає створення варіативних навчальних планів і програм, запровадження нової системи контролю оцінювання, стимулювання, нової структури змісту і тривалості навчання. Водночас, як зазначає науковець, слід дбати про фундаментальність психологічної і педагогічної підготовки студентів, оволодіння ними набором педагогічних технологій, за якими успішно досягаються основні цілі початкової освіти [8, с. 4].

Для здійснення особистісно зорієнтованого підходу у професійній підготовці майбутніх учителів важливими є погляди науковців І. Зязюна і О. Пехоти. Ці науковці вважають, що зміст професійно-педагогічної підготовки потрібно збагатити системою понять та концепцій, які націлюють майбутнього вчителя на впровадження педагогічних технологій у майбутній професійній діяльності, озброїти студентів знаннями та прийомами з проблем технологізації освіти та подальшого самовдосконалення, створити умови для стимулювання та цілеспрямованого розвитку здібностей технологічного характеру [5, с. 20].

Отже, для викладачів вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку вчителів початкових класів, визріла необхідність перегляду навчальних програм та внесення змін у їх змістове наповнення. На нашу думку, застосування особистісно орієнтованого підходу сприятиме передусім утвердженню якісно нових відносин між викладачами та студентами. Тому важливо налагодити таку систему роботи викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, яка забезпечувала б керівництво індивідуальною роботою студентів, спрямованою на творчий пошук, на розробку освітніх проектів. Такі підходи сприятимуть самовдосконаленню студентів шляхом поглиблення своїх знань, виявлення власного потенціалу, а отже, реалізації своїх можливостей.

На нашу думку, зміст навчального процесу потребує спрямування на гуманізацію підготовки майбутніх учителів, що передбачає всебічний розвиток студентів, створення всіх умов для ефективного оволодіння навчальним матеріалом.

Важливу роль у системі підготовки вчителів початкової школи до використання інноваційних педагогічних технологій відіграють активні методи навчання. Саме вони, за висновками О. Набоки, гарантують високий ступінь залученості студентів до освітнього процесу, засвоєння ними і розвиток у них професійних, інтелектуальних, поведінкових навичок і вмінь. Вони сприяють розвитку творчих здібностей і формуванню таких важливих якостей, як вміння оперативно й ефективно приймати оптимальні рішення в проблемних ситуаціях фахового характеру, переконливо й конструктивно викладати свої ідеї та відстоювати свою думку. Завдяки активним методам навчання студенти розробляють свої власні стратегії поведінки і на їх підставі — свої стилі професійної діяльності. Окрім того, у студентів формується почуття колективної відповідальності за свою діяльність [3, с. 34].

Серед активних методів можемо виділити дослідницькі роботи, проектні роботи, формування власного портфоліо. Досвід свідчить, що вагоме значення у підготовці студентів до інноваційної діяльності відіграють інтерактивні технології. Ми розглядаємо їх як одну із форм стимулювання студентів до активної навчальної діяльності.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії [6].

Вагомим джерелом удосконалення практики підготовки майбутніх фахівців є вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн. Цінним, на нашу думку, є досвід Канади, яка володіє ефективними методами та технологіями підготовки вчителів. Аналіз наукових джерел свідчить, що канадські педагоги широко впроваджують альтернативні методи та стратегії навчання, які стимулюють навчально-пізнавальну діяльність студентів. Зокрема, це різні види дискусій, кооперативне навчання, дебати, мікрорекламання, педагогічні презентації, метод портфоліо, метод проектів, телекомунікаційні технології та багато інших. Усі вони мають свої особливості застосування, що спрямовані на розвиток творчої індивідуальності майбутнього вчителя.

Розглянемо більш детально дослідницьку проектну діяльність студентів та використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в університетах Канади, що уможливорює підвищення професійного рівня майбутніх учителів.

Дослідники констатують, що набуття студентами практичних навичок володіння ІКТ є складним процесом, який потребує переосмислення програми їхньої підготовки в цілому. На педагогічних факультетах Канади створюються всі умови для розвитку навичок використання нових засобів масової інформації. До прикладу, створення інфраструктури та запровадження нових курсів з ІКТ для вивчення на педагогічному факультеті університету Ріджайна дозволило накопичити великий технологічний досвід та розробити різні методичні посібники та методичні рекомендації з питань інтеграції технологій у навчальний процес. Викладачі цього факультету залучають студентів до створення навчальних проектів з використанням ІКТ для оволодіння необхідними технологічними компетенціями. Такі дослідницькі проекти сприяють умінню вести пошук інформації в Інтернет-мережі, розвитку критичного мислення та створенню нових ідей. Майбутні вчителі на практиці переконуються, що цифрові технології та комп'ютерні програми допомагають у викладанні та учінні [10].

Проведене наше дослідження показало, що застосування освітніх технологій у канадських університетах стало можливим завдяки постійному вдосконаленню системи освіти відповідно до вимог часу, оновленню змісту освіти, прагненню до інтеграції у світовий освітній простір, високому рівню матеріально-технічного та інформаційного забезпечення. Такі підходи канадських науковців дозволяють досягати оптимальних результатів навчальної діяльності студентів.

Висновок. Таким чином, готовність майбутніх педагогів Канади до інноваційної діяльності забезпечується оволодінням ними новими технологіями організації навчально-виховного процесу у школі.

Отже, щоб підготувати вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в умовах оновлення змісту освіти початкової школи необхідно створити цілий комплекс нових методичних підходів, що сприятиме формуванню інноваційної культури педагога, позитивному ставленню до нововведень, формуванню дослідницького мислення, усвідомленню практичної значущості впровадження інновацій, створенню умов для саморозвитку та самоосвіти у навчальній діяльності студентів. Вагомим компонентом у практиці підготовки майбутніх учителів є впровадження інноваційних методик на основі позитивного зарубіжного досвіду. Оволодіння педагогічними інноваціями уможливить досягнення майбутніми вчителями високого рівня професійності у здійсненні навчання і виховання учнів початкової школи.

Література:

1. Галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти.[Електронний ресурс] : Міністерство освіти і науки, молоді та спорту. — Режим доступу: www.mon.gov.ua/files/normative/.../nmon_%201176_14082013.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І. М. Дичківська. — 2-ге вид., доповн. — К. : Академвидав, 2012. — 352 с.
3. Набока О. Професійно орієнтовані технології навчання у підготовці майбутніх педагогів. — Рідна школа. - 2011. - № 4-5. — С. 31-34
4. Орлов В.Ф. Гуманістична складова педагогічної майстерності вчителя / В.Ф. Орлов // Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку ХХІ століття: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ; Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. — Черкаси : Чабаненко Ю.А., 2011. — С. 339- 343
5. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посібн. / [О.М. Пехота та ін] ; за ред. І.А.Зязюна, О.М. Пехоти. — К. ; А. С. К., 2003. — 240 с.
6. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- метод. Посібн/ О.І. Пометун — К.: АСК, 2004. — 192 с .
7. Пометун О. Технології — це відповідь. А про що ми запитуємо ? Рідна школа. — 2011. — № 8-9. — С. 23-26.
8. Савченко О.Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / Олександра Савченко // Початкова школа . — 2001. — № 7. — С. 1-4.
9. Федорчук В. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи / Вікторія Федорчук // Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності : зб. наук. пр. / за заг. ред. І. А. Зязюна ; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. — К. ; Харків : НТУ «ХПІ», 2009. — С. 458-463.
10. Couros A. Preparing teachers for the Information Age: Challenges of faculty and instructors in a preservice teacher education program, 2002 .- Режим доступу: www.education.uregina.ca

Представлено необхідність внесення змін до організації навчального процесу у вищому педагогічному закладі. Розкрито підходи українських науковців щодо реалізації особистісно орієнтованої освіти, визначено її важливою складовою у професійній підготовці вчителів. Висвітлено можливості використання позитивного канадського досвіду у підготовці майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, особистісний розвиток, активні методи навчання, інтерактивні технології.

Представлено необхідність введення змін в організацію освітнього процесу в вищому педагогічному закладі. Розкрито підходи українських науковців щодо реалізації особистісно орієнтованої освіти, визначено її важливою складовою у професійній підготовці вчителів. Висвітлено можливості використання позитивного канадського досвіду у підготовці майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Ключевые слова: инновационная деятельность, индивидуальное развитие, активные методы учения, интерактивные технологии.

The necessity of making alteration to organization of educational process in higher pedagogical establishments is presented. The approaches of the Ukrainian scientists as to realization of the personality-oriented education as important part in professional preparation of teachers are exposed. Possibilities of the use of positive Canadian experience in preparation of future teachers to innovative activity are reflected.

Key words: innovative activity, personal development, the active methods of study, interactive technologies.